

## ФОРМУВАННЯ БОЙОВОЇ ГРУПИ

Наприкінці січня 1944 року 14-та добровольча дивізія військ СС "Галичина" проходила навчання і тренування в навчальному таборі Гайделягер, поблизу міста Дембіца. На цей момент у її лавах налічувалося близько 12 634 військовослужбовців<sup>1</sup>, з яких 10 000 в усіх рангах були українцями. У вказаний час молоді добровольці загалом уже отримали загальний військовий вишкіл, ті з них, хто був відібраний для навчання окремих військових спеціальностей, поверталися з фахового вишколу, а унтер-офіцери й офіцери – з перевишколу. Однак навчання вояків окремих військових спеціальностей та підготовка технічних спеціалістів ще тривала. Частини та підрозділи дивізії перебували на початковій стадії формування.

В останній тиждень січня 1944 року командир дивізії оберфюрер СС Фріц Фрайтар<sup>2</sup> був скерований на навчання на 9-й набір курсів командирів дивізій у Гіршбергу, в Сі-



Фріц Фрайтар

Р  
о  
з  
д  
і  
л  
  
п  
е  
р  
ш  
и  
й

<sup>1</sup> Дані станом на 31 грудня 1943 року. Див. Bender R, Taylor H. Uniforms, organization and history of the Waffen SS, vol. 4, p. 48.

<sup>2</sup> Це був сміливий, компетентний і досвідчений офіцер. Був відсутній під час формування бойової групи, а коли повернувся і дізнався про це, то рішуче виступив проти. Проте справу вже було зроблено і дивізійники взяли участь у своїй першій бойовій акції.



лезії<sup>3</sup>. Тут він навчався із 3 лютого по 1 березня 1944 року<sup>4</sup>. На період його відсутності обов'язки командира дивізії виконував оберштурмбаннфюрер СС Фрідріх Байєрсдорф, командир 14-го добровольчого артилерійського полку СС, який на той момент був найстаршим командиром полку в дивізії. Під його керівництвом дивізія мала продовжувати вишкіл та формування. Хоча Байєрсдорф перебував у дивізії лише шість тижнів, але вже встиг показати себе досвідченим фахівцем з підготовки артилеристів.



*Фрідріх Байєрсдорф  
не мав великого бойового досвіду  
Другої світової війни.  
Проте він вирішив  
особисто очолити бойову групу*

Тим часом, на старих польських кордонах значно активізувалися радянські партизани. Ще влітку та восени 1943 року партизанське з'єднання під командуванням С. Ковпака пройшло рейдом майже всю територію Західної України. Через кілька місяців, 5 січня 1944 року, в Західний рейд (або, як його ще називали – Львівсько-Варшавський рейд) виступила “Перша українська партизанська дивізія імені Героя Радянського Союзу С. А. Ковпака”, під командуванням підполковника П. Вершигори, давнього соратника Ковпака. Основною метою рейду було проведення диверсійних та терористичних актів у східній Польщі та в північно-західній Україні: руйнування шосейних та залізничних мостів, переривання армійських ліній

постачання та зв'язку, нищення невеличких німецьких гарнізонів. Іншим завданням було збирання розвідувальної інформації для Червоної армії щодо пересування німецьких військ у цьому регіоні та настроїв місцевого населення перед потенційним поверненням сюди радянської влади.

Партизанська дивізія вирушила в рейд у зимові холоди та по важких теренах, але, незважаючи на це, її рух був доволі стрімким, і вже 20 січня загони Вершигори розпочали диверсійну діяльність у районі Володи-

<sup>3</sup> Раніше ці курси дислокувалися в Берліні, але через загрозу бомбардувань їх перемістили у спокійнішу Сілезію.

<sup>4</sup> Stammkarte / Fritz Freitag.

мир-Волинського залізничного вузла, створивши загрозу на кордонах польського Генерал-Губернаторства. До того ж, на початку лютого в цей район вийшло партизанське з'єднання генерала М. Наумова. Обидва партизанські командири домовилися



*Вищий фюрер СС і поліції на Сході обергруппенфюрер СС Вільгельм Коппе рішуче підійшов до питання знищення партизанів. Саме з його ініціативи була створена бойова група "Байєрсдорф"*

діяти спільно, а 9 лютого партизанські загони Вершигори ввійшли у Львівську область<sup>5</sup>.

Така ситуація викликала велике занепокоєння німецької влади. Вищий фюрер СС і поліції у Генерал-Губернаторстві<sup>6</sup> обергруппенфюрер СС Вільгельм Коппе зустрівся з рейхсфюрером СС Гімлером, щоб обговорити питання протидії партизанській загрозі. Гімлер наголосив, що партизанів треба знищити "будь-яким засобом"<sup>7</sup>. У розмові рейхсфюрер СС згадав, що в Гайделягері якраз формується галицька дивізія військ СС і припустив можливість створення на її базі бойової групи для боротьби з радянськими партизанами. Швидкий на дію Коппе, для якого партизанська загроза в цей момент була дуже актуальною і серйозною проблемою, тут же ухопився за це припущення рейхсфюрера СС і почав діяти, оформивши цей

наказ у наказ, нібито від імені Гімлера.

Увечері 9 лютого 1944 року Коппе зателефонував комендантові навчального табору Гайделягер бригадефюреру СС Бернгарду Фоссу, щоб він передав у штаб дивізії "Галичина" наказ – за 24 години створити бойову групу для участі в антипартизанській акції. Сам наказ був нібито за підписом рейхсфюрера СС Гімлера: "Дивізія негайно сформує бойову групу з метою побороення партизанських загонів генерала Ковпака, які пробилися на територію Генерал-Губернаторства. Сила бойової групи:

<sup>5</sup> Вершигора П. П. Рейд на Сан и Вислу, с. 240.

<sup>6</sup> Офіційно ця посада називалася Вищий фюрер СС і поліції на Сході (HSSPF Ost), зі штаб-квартирою у Кракові.

<sup>7</sup> Goldsworthy T. Valhalla's Warriors, p. 99.

один піхотний полк, підсилений дивізіоном легкої артилерії та саперними і протитанковими відділами. Бойова група буде підпорядкована Вищому фюреру СС і поліції в Генерал-Губернаторстві”<sup>8</sup>.

Майже відразу бригадефюрер СС Фосс зв’язався по радіо з Головним оперативним управлінням СС у Берліні із запитанням: чи є офіційний наказ Гімmlера на формування бойової групи з дивізії “Галичина”, чи ні. Звідти відповіли, що такого наказу нема. З цього приводу Фосс писав у своєму звіті від 16 березня 1944 року: “Наказ для формування бойової групи був відданий по телефону обергрупенфюрером СС Коппе, який у цьому питанні був повністю підтриманий Головним оперативним управлінням СС. Я передав цей наказ у штаб 14-ї дивізії. Усі подальші зносини відбувалися напряму між Коппе та 14-ю дивізією. На вимогу обергрупенфюрера СС Коппе я по телефону обіцяв йому посилити бойову групу чотирма штурмовими гарматами. Жодне письмове підтвердження з цієї справи відсутнє”<sup>9</sup>. Такими були передумови створення бойової групи.

Офіцери штабу дивізії сприйняли цей наказ у штики. Байерсдорф відразу повідомив штаб Коппе у Кракові, що дивізія не може створити таку бойову групу, оскільки особовий склад ще остаточно ненавчений, готових з’єднань нема, а необхідні зброя і транспорт для забезпечення мобільності такої кількості вояків – відсутні<sup>10</sup>. Однак Коппе швидко відхилив усі



*Бернгард Фосс, бригадефюрер СС та комендант навчального табору військ СС Гайделягер, де формувалися дивізія та бойова група*

<sup>8</sup> Гайке В.-Д. Українська дивізія “Галичина”, с. 34. Ваффен-унтерштурмфюрер Михайло Дяблага у своїх спогадах пише, що наказ надійшов наприкінці січня, однак інформація Гайке у цьому сенсі нам видається достовірнішою.

<sup>9</sup> Melnyk M. To Battle: The Formation and History of the 14. Gallician SS Volunteer Division, p. 96.

<sup>10</sup> Брак озброєння був пов’язаний із тим, що економіка Німеччини в цей час уже не могла належно забезпечити оснащення збройних сил, тому з подібними проблемами стикалися всі роди військ Вермахту, зокрема і війська СС.